

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

Кафедра журналістики

**КУРСОВА РОБОТА
з дисципліни
«ТЕОРІЯ ЖУРНАЛІСТИКИ»
на тему
«ПОРУШЕННЯ СТАНДАРТІВ ЖУРНАЛІСТИКИ В СУЧАСНИХ
УКРАЇНСЬКИХ НОВИНАХ»**

Виконала:
здобувачка
**Чернуха Дар'я
Олександрівна**
Група С-8-24-Б1Жр(4,0з)

Перевірила:
к.н.соц. комун., кафедри
журналістики У.О. Лешко

Київ 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТАНДАРТІВ НОВИННОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ	
1.1. Поняття та еволюція стандартів новинної журналістики.....	4
1.2. Ключові стандарти новин: баланс, достовірність, відокремлення фактів від коментарів, точність, повнота.....	5
1.3. Стандарти в умовах війни: професійні межі, безпекові обмеження та ризики для якості новин.....	7
РОЗДІЛ 2. ТИПОЛОГІЯ ПОРУШЕНЬ СТАНДАРТІВ У СУЧАСНИХ НОВИНАХ	
2.1. Порухення стандарту достовірності та перевірки фактів.....	8
2.2. Порухення балансу думок і повноти.....	9
2.3. Змішування фактів і оцінок.....	12
РОЗДІЛ 3. МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ДИЗАЙН АНАЛІЗУ	
3.1. Вибірка дослідження: період, критерії відбору випусків і матеріалів, одиниці аналізу.....	13
3.2. Інструментарій: кодова книга, індикатори порушень, правила фіксації прикладів.....	16
3.3. Надійність і валідність: перевірка узгодженості кодування, обмеження дослідження та етичні аспекти.....	18
РОЗДІЛ 4. КОНТЕНТ-АНАЛІЗ МАРАФОНУ «ЄДИНІ НОВИНИ»: РЕЗУЛЬТАТИ	
4.1. Загальна характеристика контенту: тематика, жанрові особливості, частка прямих включень/коментарів/бекграунду.....	20
4.2. Частотність і структура порушень стандартів: домінантні типи та їх розподіл за темами/форматами.....	23
4.3. Типові кейси порушень: якісний розбір прикладів.....	24
РОЗДІЛ 5. ІНТЕРПРИТАЦІЯ, НАСЛІДКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ СТАНДАРТІВ	
5.1. Чинники порушень: організаційні, редакційні, контекстні.....	25
5.2. Потенційний вплив на аудиторію: довіра, сприйняття реальності, поляризація, інформаційна втома.....	28
5.3. Практичні рекомендації для телемарафону «Єдині новини»: протоколи, чеклисти, маркування, баланс і бекграунд.....	30
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	36

ВСТУП

Актуальність теми. Під час війни новинні медіа виконують значно ширшу функцію, ніж звичайне інформування. Вони допомагають суспільству орієнтуватися в подіях, підтримують соціальну згуртованість, пояснюють рішення влади та наслідки військових дій, а інколи — прямо впливають на рівень суспільної тривоги і стійкості. Водночас саме у воєнний період зростає ризик відхилень від журналістських стандартів: інформаційний цикл пришвидшується, офіційні джерела домінують у порядку денному, час на верифікацію скорочується, а підвищена емоційність суспільства підштовхує медіа до оцінних формулювань. Телемарафон «Єдині новини» є репрезентативним кейсом для дослідження, оскільки він об'єднує редакційні практики кількох мовників і формує значну частину щоденного інформаційного потоку для масової аудиторії.

Проблема дослідження. Які саме стандарти журналістики порушуються в сучасних українських новинах і як ці порушення проявляються в контенті марафону «Єдині новини» (частота, типи, контекст, наслідки для якості інформування)?

Об'єкт дослідження. Новинний контент сучасних українських телемедіа.

Предмет дослідження. Порушення журналістських стандартів у матеріалах марафону «Єдині новини» (типи, прояви, частотність і редакційні чинники).

Мета дослідження. Виявити та систематизувати порушення стандартів журналістики в новинах на прикладі марафону «Єдині новини», визначити домінантні типи відхилень, їхні причини та сформулювати практичні рекомендації щодо зниження рівня порушень.

Завдання дослідження:

- окреслити теоретичні підходи до стандартів новинної журналістики та критерії їх оцінювання;
- сформулювати типологію порушень стандартів у новинах і визначити індикатори для їх фіксації;
- обґрунтувати методику дослідження (вибірка, одиниці аналізу, кодова книга, надійність кодування);
- провести контент-аналіз матеріалів марафону «Єдині новини» та зафіксувати частотність і структуру порушень;
- інтерпретувати результати, визначити редакційні чинники та потенційний вплив на аудиторію;
- сформулювати рекомендації для редакцій/виробників новинного контенту.

Методи дослідження. Контент-аналіз (кількісний і якісний), порівняльний аналіз, елементи дискурс-аналізу (для інтерпретації мовних маркерів оцінності), аналіз документів (нормативно-етичні кодекси, редакційні стандарти), узагальнення та систематизація.

Практичне значення. Результати можуть бути використані для вдосконалення внутрішніх редакційних стандартів, у навчальних курсах із новинної журналістики, а також для розробки чеклистів самоконтролю якості новинного контенту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТАНДАРТІВ НОВИННОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

1.1. Поняття та еволюція стандартів новинної журналістики

Стандарти новинної журналістики — це сукупність професійних принципів і правил, які визначають, як журналіст має збирати, перевіряти та подавати інформацію так, щоб новина залишалася точною, достовірною, збалансованою, відокремленою від оцінок і зрозумілою для аудиторії. У практичному сенсі стандарти виконують функцію «системи якості»: вони зменшують ризик помилок, маніпуляцій і суб'єктивних підмін, а також підтримують довіру до медіа.

У науковій і професійній традиції стандарти новин формувалися як відповідь на дві ключові потреби. Перша — суспільна: громадяни мають отримувати правдиву інформацію для ухвалення рішень. Друга — професійна: журналістика повинна відрізнятися від пропаганди, реклами та приватних думок. Відповідно, головна функція стандартів полягає в тому, щоб гарантувати надійність повідомлення (що сталося) та чесність подачі (як це подано і на чому ґрунтується).

Еволюцію стандартів новинної журналістики доцільно описати через кілька етапів. Перший етап — становлення професійної норми (кінець XIX — перша половина XX ст.). Масова преса й конкуренція за аудиторію висунули на перший план швидкість. Однак саме тоді виникла потреба у правилах, які захищали б від чуток, фабрикацій і сенсаційності. Поступово закріплюється уявлення про факт як основу новини, важливість перевірки та відокремлення інформації від авторського судження. У цей період «об'єктивність» стає професійним ідеалом: новина має описувати подію так, щоб аудиторія могла зробити висновок самостійно.

Другий етап — інституалізація стандартів і редакційні правила (друга половина XX ст.). Після Другої світової війни журналістика в багатьох країнах активніше оформлюється як професія з власною етикою, редакційними

кодексами, процедурами фактчекінгу та відповідальністю за помилки. Паралельно розвиваються суспільні мовники, для яких довіра є ключовим ресурсом. У таких умовах стандарти перетворюються з «рекомендацій» на робочі процедури: підтвердження інформації з кількох джерел, точність цитування, баланс позицій, коректна атрибуція, право на відповідь.

Третій етап — цифрова трансформація та нові виклики (кінець XX — початок XXI ст.). Інтернет і соціальні мережі радикально пришвидшили новинний цикл: новина дедалі частіше виходить у режимі «тут і зараз», а конкуренція відбувається не лише між редакціями, а й із користувацьким контентом. Унаслідок цього стандарти не втрачають актуальності — навпаки, посилюється роль верифікації (зокрема фото/відео), пояснення походження інформації, роботи з відкритими даними та прозорості виправлень. Водночас збільшується ризик підміни стандартів логікою «швидше — значить краще», коли швидкість витісняє перевірку.

Четвертий етап — стандарти в умовах криз і війни (актуальний для України). Під час війни інформаційне середовище стає частиною безпекової реальності: діють обмеження на розкриття даних, зростає частка офіційних повідомлень, а доступ до альтернативних джерел може бути ускладненим або неможливим. Це створює напругу між суспільною потребою знати правду і ризиком нашкодити безпеці. У таких умовах стандарти не «скасовуються», але потребують тоншого налаштування: редакції мають чітко розрізняти, де інформація обмежена з безпекових причин, відкрито пояснювати причини обмежень і ще уважніше працювати з атрибуцією («хто повідомив і на яких підставах»), уникаючи узагальнень та емоційних оцінок у новинах.

Отже, сучасне розуміння стандартів новинної журналістики поєднує класичні принципи (фактичність, точність, баланс, відокремлення фактів від коментарів) із вимогами цифрової доби (верифікація контенту із соцмереж, прозорість джерел, коректне виправлення помилок). Саме тому аналіз порушень стандартів доцільно здійснювати через чіткі індикатори, які дозволяють вимірювати якість новинного контенту та порівнювати її в різні періоди й форматах.

1.2. Ключові стандарти новин: баланс, достовірність, відокремлення фактів від коментарів, точність, повнота

У новинній журналістиці стандарти є професійними критеріями якості, які дають змогу оцінити надійність повідомлення для аудиторії. У цьому дослідженні ключовими є п'ять стандартів, що використовуються у методологіях моніторингу якості новин і в професійних настановах: достовірність (верифікація), точність, баланс, повнота/контекст, відокремлення

фактів від коментарів [1].

Достовірність і верифікація. Новина має ґрунтуватися на інформації, яку можна перевірити: документ, першоджерело, пряма цитата, офіційне повідомлення, свідчення з чіткою атрибуцією або незалежне підтвердження. Достовірність передбачає прозорість: хто повідомив, на яких підставах, що саме відомо, а що є припущенням. Індикатори порушень: неконкретні джерела («кажуть», «в мережі пишуть»); подача припущення як факту; відсутність первинного джерела; фото/відео із соцмереж без пояснення походження та перевірки.

Точність. Точність означає коректність деталей: імен, посад, назв, дат, географії, цифр, цитат, термінів. Навіть одна помилка може змінити інтерпретацію події й підірвати довіру.

Індикатори порушень: неточні цифри або дані без джерела; перекручена цитата; плутанина в хронології; узагальнення без доказової бази.

Баланс думок і справедливе представлення сторін. Баланс — це подання релевантних позицій щодо теми, особливо там, де є конфлікт або звинувачення. Баланс не обов'язково означає «50/50», але передбачає представлення ключових аргументів і чесне ставлення до сторін дискусії. Індикатори порушень: є звинувачення, але немає позиції другої сторони або згадки про спробу її отримати; домінування одного типу джерел; формальний «баланс» без змісту.

Повнота та контекст. Повнота — це достатність фактів для розуміння події; контекст — пояснення, чому подія важлива і як пов'язана з попередніми рішеннями, законами чи статистикою. Індикатори порушень: відсутність ключових «5W+N»; брак бекграунду; «вирвані» цитати без пояснення контексту.

Відокремлення фактів від коментарів. Новини мають повідомляти факти, а оцінки — бути чітко марковані як думка. Порушення найчастіше проявляється у лексиці: оцінні формули «підштовхують» аудиторію до висновку. Індикатори порушень: оцінні прикметники/ярики в новинній подачі; категоричні узагальнення; інтерпретація, подана як факт.

Узагальнення для дослідження. Для аналізу марафону «Єдині новини» стандарти операціоналізуються через кодову книгу: стандарт → індикатори → приклад/таймкод → тип джерела → рівень порушення (незначне/суттєве). Такий підхід забезпечує відтворюваність і дозволяє перейти від загальних оцінок до вимірюваних показників.

1.3. Стандарти в умовах війни: професійні межі, безпекові обмеження та ризики для якості новин

Війна змінює не самі стандарти, а контекст їх реалізації. Інформація стає частиною безпеки, доступ до джерел є нерівномірним, а помилка може мати фізичні наслідки. У таких умовах редакції працюють між двома принципами — «говорити правду» і «не нашкодити». Ця рамка закріплена в міжнародних етичних підходах (правдивість/точність + мінімізація шкоди/відповідальність) [2].

Професійні межі. По-перше, верифікація має переважати над швидкістю, але невизначеність повинна бути чітко маркована. По-друге, баланс у темах війни реалізується як «належна неупередженість» (*due impartiality*): релевантні позиції подаються настільки, наскільки це доречно і можливо, без підміни новин монологом однієї сторони [3]. По-третє, розмежування новин і коментарів стає критичним: емоційна рамка війни посилює ризик того, що оцінка буде сприйнята як факт.

Безпеківі обмеження. Існують ситуації, коли неповнота виправдана: для захисту військових, цивільних, операцій або джерел. У таких випадках стандартом є прозорість причини обмеження: редакція пояснює, чому не називає певні деталі, не створюючи ілюзії повноти. Додатково слід враховувати безпекові ризики для журналістів і процесів збору інформації, що також впливає на доступність даних і способів їх подачі [4].

Зони ризику. У воєнних новинах найчастіше порушення виникають у трьох ситуаціях: 1) домінування офіційних джерел, що знижує баланс; 2) емоційність і героїзація, які витісняють фактологічну доказовість; 3) робота з травматичним контентом, де особливо важливим є принцип мінімізації шкоди та коректність мови [5].

Аналітичний висновок підрозділу. Воєнні умови створюють інституційний тиск на стандарти через темп, ризики, обмеження доступу та перевагу офіційних повідомлень. Унаслідок цього порушення часто мають не випадковий, а структурний характер і відтворюються як повторювані патерни: джерельна непрозорість → оцінна лексика → дефіцит контексту → змішування факту й оцінки. Саме ці патерни надалі фіксуються й вимірюються на матеріалі телемарафону «Єдині новини».

РОЗДІЛ 2

Типологія порушень стандартів у сучасних новинах

2.1. Порухення стандарту достовірності та перевірки фактів

Стандарт достовірності в новинах передбачає не лише відповідь на запитання «що сталося», а й чітке пояснення, звідки походить інформація (первинне джерело), якою є її ступінь перевіреності (верифікація) та де проходить межа між фактом і припущенням або оцінкою. Для аудиторії це питання не технічне, а принципове: новина стає надійною лише тоді, коли зрозуміло, на чому вона тримається. У практиці моніторингів теленовин в Україні порушення достовірності стабільно входять до переліку найбільш системних проблем телемарафону «Єдині новини», оскільки саме вони роблять повідомлення неперевірюваними та підвищують ризик помилкового сприйняття подій. [6]

Для наукового аналізу важливо описувати ці відхилення не загальними формулами, а як типові моделі порушень, які можна спостерігати й фіксувати за однаковими правилами. Нижче подано таку типологію з опорою на реальні українські джерела, що можуть використовуватися як матеріал для аналізу та цитування.

Неконкретні посилання на «джерела». Одним із найпоширеніших порушень є використання формул на кшталт «джерела повідомляють», «за інформацією...», «як стало відомо» без уточнення, які саме джерела маються на увазі, чому їм варто довіряти і чи існує незалежне підтвердження. У моніторингових підходах «Детектора медіа» така практика описується як грубе порушення стандарту достовірності: в ефірі звучить значуще твердження, але аудиторія не отримує можливості зрозуміти, на чому воно базується [7]. Як аналізувати в роботі (інструмент фіксації):

- виписати дослівну цитату ведучого/кореспондента;
- визначити, чи названо первинне джерело (документ, заява, посадова особа, установа);
- якщо джерело не назване, кодувати як «анонімне/розмите джерело без обґрунтування» та окремо фіксувати, чи є друге підтвердження.

Неверифіковані твердження з соцмереж і Telegram («ефект стрічки»). У воєнних новинах редакції часто підхоплюють інформацію із Telegram-каналів та соціальних мереж. Проблема виникає тоді, коли контент із цих платформ потрапляє в ефір без базової перевірки: не встановлено автора, місце й час, першоджерело фото/відео; також не пояснено, що саме вже підтверджено, а що перебуває на рівні неперевіреної версії. Telegram як окремий фактор ризику для медіасередовища неодноразово аналізується в українських дослідженнях, зокрема в контексті вразливості до дезінформації та «вірусних» неперевіраних повідомлень [8]. Що додати в аналіз (логіка оцінки):

— чи присутній маркер перевірки («перевіряємо інформацію», «не можемо підтвердити незалежно»);

— чи названо, де саме опубліковано інформацію (канал/акаунт) і хто автор;

— чи є підтвердження з офіційного або незалежного джерела.

«Відсутність первинності»: переказ переказу замість першоджерела.

Окремий тип порушення виникає тоді, коли новина фактично перетворюється на компіляцію: редакція переказує інші медіа або чужі повідомлення, але не доходить до першоджерела — документа, офіційної заяви, прямої цитати або першої публікації. У моніторингових матеріалах про телемарафон такі випадки описуються як системна проблема: твердження звучить упевнено, але в ефірі немає «опори» на джерело, яке можна перевірити [9]. Як «ловити» це під час перегляду марафону:

— якщо новина посилається на «повідомляють ЗМІ», перевірити, чи названо, які саме;

— чи надають бодай одну первинну прив'язку: посилання/назву установи/пряму цитату;

— якщо ні — кодувати як «вторинне посилання без первинності».

Підміна фактів «експертністю» (коли думка видається за підтвердження). Для теленовин характерна пастка, особливо помітна в студійних форматах: запрошений гість або «експерт» інтерпретує подію, а ведучий (або подальша підводка) подає цю інтерпретацію так, ніби вона є підтвердженим фактом. Найчастіше це проявляється в темах фронту, міжнародної політики, економіки, де реальна доступність верифікованих даних обмежена або потребує додаткової перевірки. У моніторингах «Детектора медіа» акцентується, що в таких ситуаціях ефір заповнюється припущеннями або версіями без чіткого маркування, і це підриває стандарт достовірності [10]. Аналітичний критерій:

— чи звучить фраза як «можливо/ймовірно/за оцінкою», чи як «це сталося/це доведено»;

— чи підкріплено думку даними (документ, статистика, офіційна заява);

— якщо опори немає — це порушення достовірності через «експертну підміну».

Практики фактчекінгу як «норма проти порушень» (що вважати коректним). Щоб підрозділ був не лише описом проблем, а й науковим поясненням стандарту, доцільно коротко зафіксувати, які дії вважаються належною практикою верифікації в українському середовищі. Як приклад корисними є матеріали StopFake, присвячені перевірці контенту та принципам верифікації (зокрема фото/відео, пошук першоджерела, перевірка тверджень).

Це дозволяє не тільки назвати порушення, а й показати, яка процедура мала б запобігти їм у новинному виробництві [11].

Аналітичне узагальнення. Порушення стандарту достовірності в сучасних новинах найчастіше проявляються не як відверта неправда, а як дефіцит доказовості: нечіткі або анонімізовані джерела без обґрунтування, відсутність первинності, трансляція повідомлень із соцмереж без верифікації та подання припущень у формі фактів. Моніторинги телемарафону демонструють повторюваність таких практик, а отже вони придатні до системного вимірювання в контент-аналізі через категорії «джерело/атрибуція/підтвердження/маркування невизначеності» [12].

2.2. Порушення балансу думок і повноти

Стандарт балансу в новинах вимагає, щоб у матеріалах, де є звинувачення, конфлікт інтересів або суспільно спірна тема, аудиторія отримувала релевантні позиції сторін або принаймні прозору інформацію про спробу редакції отримати коментар іншої сторони. Ця вимога закріплена й у Кодексі етики українського журналіста: позиції опонентів, зокрема тих, хто став об'єктом критики, мають бути представлені збалансовано [13].

Повнота, зі свого боку, означає достатність фактів і контексту для розуміння події: «що сталося», «чому це важливо», «які передумови», «які наслідки», «які альтернативні пояснення або дані існують». У методологіях українських моніторингів теленовин баланс і повнота часто розглядаються разом, оскільки одностороння подача майже завжди супроводжується дефіцитом контексту: коли в ефірі звучить лише одна версія, аудиторії бракує не лише «другої сторони», а й пояснення, яке допомогло б оцінити твердження критично [14].

Для контент-аналізу зручно виокремити кілька найбільш типових моделей порушення, які можна перевіряти на матеріалах марафону «Єдині новини», спираючись на українські моніторингові джерела.

Одностороння версія без права на відповідь. Найочевидніший і водночас найпоширеніший випадок: у сюжеті або підводці озвучують твердження чи претензію, однак інша сторона не представлена. Немає коментаря, немає уточнення «звернулися/очікуємо відповіді», інколи немає навіть короткого викладу позиції сторони з посиланням на її публічну заяву. У щоденних моніторингах телемарафону «Детектор медіа» неодноразово фіксується ситуація, коли тема подається переважно з офіційної версії (президент/відомства) без альтернативних джерел або уточнювальних запитань, здатних відновити баланс [15]. Як кодувати в аналізі:

— чи є в темі конфлікт/звинувачення? (так/ні);

- чи озвучена позиція іншої сторони? (так/ні);
- чи зафіксована спроба отримати коментар? (так/ні).

Якщо позиції немає і спроби немає — це пряме порушення балансу.

«Баланс під виглядом гостей»: однакові за позицією спікери. У телеефірі баланс інколи імітують кількістю гостей або активною дискусією, однак усі запрошені представляють одну рамку (переважно політичну/офіційну), тоді як інші релевантні позиції — експертні, правозахисні, економічні, регіональні — не з'являються. У результаті дискусія може виглядати насиченою, проте за структурою лишається односторонньою. Українські аналітичні матеріали щодо стандартів новин описують подібну ситуацію як нерозуміння балансу: його або зводять до формули «дати слово будь-кому», або навпаки — вважають достатнім один табір [16]. Як кодувати:

- визначити типи джерел: офіційні / експерти / очевидці / незалежні інституції / (за потреби) інші релевантні позиції;
- якщо 3–4 джерела, але всі одного типу (наприклад, лише офіційні) — це квазібаланс.

Дефіцит контексту: неповнота як механізм спрощення. Марафонний формат підсилює ризик неповноти через темп і хронометраж: новина може містити подію й емоційний акцент, але не містити необхідного бекграунду — попередніх рішень, цифр, правових рамок, причинно-наслідкових зв'язків. У моніторингових звітах повнота належить до ключових критеріїв якості; серед причин її порушення прямо називають звичку спиратися на офіційні повідомлення або пресрелізи як на єдине джерело, що скорочує пояснювальну частину й залишає подію «без рамки» [17]. Як кодувати:

- чи є в новині мінімальний бекграунд (1–2 речення, що пояснюють контекст)?
- чи подано точні дані/документи/цифри, якщо тема цього потребує?
- чи закриває матеріал базові 5W+H?

Якщо ні — фіксується порушення повноти/контексту.

Порушення балансу і повноти в сучасних новинах здебільшого зумовлені структурою виробництва: домінування офіційних джерел, дефіцит часу на пошук альтернативних спікерів, дискусії з однорідними гостями та скорочення бекграунду. Українські моніторинги теленовин і телемарафону демонструють повторюваність цих патернів, а тому їх можна надійно фіксувати у контент-аналізі через прості ознаки: наявність/відсутність другої сторони, різноманітність типів джерел, наявність бекграунду та пояснювальних елементів [18].

2.3. Змішування фактів і оцінок

Змішування фактів і оцінок є порушенням, яке виникає тоді, коли новинне повідомлення замість нейтрального опису події містить судження журналіста або ведучого, емоційні «підказки» чи категоричні висновки без достатньої доказової бази. У такому разі новина перестає бути повідомленням про факт і перетворюється на механізм нав'язування інтерпретації. Норма, закріплена в професійних етичних документах, вимагає чітко відокремлювати факти, судження та припущення, щоб аудиторія розуміла, де закінчується перевірена інформація і де починається оцінка [19].

Моніторинги телемарафону «Єдині новини» засвідчують, що саме стандарт відокремлення фактів від оцінок стабільно належить до найбільш порушуваних; у різні періоди він може бути й домінантним за кількістю зафіксованих відхилень [20]. Для системного аналізу доцільно виділити мовні та структурні маркери, які дають змогу вимірювати це порушення.

Оцінна лексика в тексті новини. Ознакою є прикметники й метафори, що задають ставлення («скандальний», «ганебний», «очевидно», «безсумнівно», «цинічний»), хоча новинний жанр має повідомляти про подію: що сталося та хто що сказав. Ключове питання — чи є оцінка частиною цитати спікера, чи вона належить самому журналістському викладу. Як кодувати: якщо оцінка не є цитатою і не підкріплена фактами/даними, це фіксується як порушення «факт/думка». У моніторингах ІМІ емоційна лексика розглядається як маркер спотворення нейтральності новин [21].

Узагальнення та категоричність. Типовою ознакою є конструкції «усі/ніхто/масово/завжди/повністю», коли в матеріалі немає статистики, документа або чіткого джерела. Такі формули створюють «ефект певності», який підміняє доказовість. Як кодувати: зафіксувати узагальнення й перевірити, чи є опора (цифри/звіт/офіційні дані). Якщо опори немає — це порушення через необґрунтоване узагальнення.

Емоційні маркери та «підштовхування» до висновку. До цієї групи належать конструкції, які одразу задають інтерпретацію («це доводить, що...», «зрозуміло, що...», «неважко здогадатися...») або створюють емоційний тиск («шокує», «жахливе», «безпрецедентне») без фактологічної необхідності. Формально такі маркери можуть не містити прямої неправди, але вони змінюють спосіб прочитання повідомлення, зсуваючи його в бік оцінки. Як кодувати: якщо емоційний маркер не є цитатою і не пояснений даними, це фіксується як порушення відокремлення фактів від оцінок.

Маніпулятивні формулювання. Поширеним механізмом є «вбудована оцінка» в сам спосіб називання: («виправдовується», «прикривається», «зірвали», «провалили»), де дія вже інтерпретована. У новинній подачі такі

дієслова здатні замінити доказ на оцінку й підказати аудиторії, як саме слід сприймати подію. Як кодувати: замінити слово на нейтральне («сказав/заявив/повідомив») і перевірити, чи змінюється сенс. Якщо зміна різка — це ознака мовної маніпуляції.

«Оціночні судження» без фактів під ними. Комісія з журналістської етики наголошує, що навіть оціночні судження мають спиратися на перевірені факти; упередженість і необґрунтовані звинувачення є неприпустимими. Для новинного жанру ця вимога є ще жорсткішою: оцінки журналіста мають бути мінімізовані й чітко відмежовані, щоб новина не перетворювалася на редакційну позицію під виглядом факту [22].

Змішування фактів і оцінок у сучасних новинах найчастіше проявляється через мовні маркери: оцінні прикметники, узагальнення, емоційні підсилювачі, інтерпретативні дієслова. Це критичне порушення, оскільки аудиторія отримує не нейтрально поданий факт, а готову рамку сприйняття. Українські моніторинги телемарафону підтверджують системність цього відхилення; відтак воно добре піддається вимірюванню через контент-аналіз лексики й конструкцій у підводках, текстах сюжетів та гостьових студіях [23].

РОЗДІЛ 3

Методологія наукового дослідження та дизайн аналізу

3.1. Вибірка дослідження: період, критерії відбору випусків і матеріалів, одиниці аналізу

Щоб дослідження порушень стандартів у телемарафоні «Єдині новини» було справді науковим і відтворюваним, параметри вибірки мають бути визначені так, аби інший дослідник міг повторити ті самі кроки — переглянути ті самі матеріали, зафіксувати ті самі одиниці аналізу та застосувати ті самі правила кодування. У цьому випадку оптимально поєднати два типи джерел: (а) реальні записи ефірів/випусків, які доступні для повторного перегляду, та (б) професійні моніторинги якості новин, що виконують роль контрольної «зовнішньої опори» для зіставлення власних результатів із незалежним аудитом. Така конструкція дозволяє не підміняти емпіричний аналіз чужими висновками, але перевіряти, чи співпадає логіка виявлених порушень із тим, як їх описує професійне середовище [24].

Період дослідження (приклад реальної вибірки). Період: 6–9 січня 2026 року (4 календарні дні). Обраний часовий відрізок є реалістичним для навчального або курсового дослідження (його фізично можливо повністю опрацювати), водночас він достатньо насичений, щоб виявити повторювані патерни порушень (зокрема у сфері джерел, атрибуції, контексту й мовних

маркерів оцінності). Важливо, що за цей же період доступні щоденні резюме професійних моніторингів телемарафону, що створює можливість точного зіставлення власних спостережень із зовнішньою оцінкою якості новин без зміщення дат чи тем [25]. Логіка вибору періоду (наукове обґрунтування):

—період достатньо короткий, щоб повністю переглянути матеріали в межах навчального дослідження;

—період достатньо «щільний», щоб зафіксувати повторювані патерни порушень (джерела/лексика/контекст);

—наявна зовнішня опора для зіставлення — моніторингові резюме за ті ж дати [26].

Критерії відбору випусків і матеріалів (що саме береться в аналіз). Об'єкт перегляду: записи блоків марафону «Єдині новини», оприлюднені на офіційних YouTube-майданчиках учасників (зокрема плейлисти марафону, стріми або архіви ефірів). Саме публічна доступність записів є принциповою: вона забезпечує можливість перевірки таймкодів і повторного кодування [27].

Критерії включення матеріалу у вибірку:

—жанр: новинний сюжет, пряме включення, підводка ведучого, повідомлення з титрами, інтерв'ю/коментар у студії в межах новинного блоку;

—тема: війна/безпека, міжнародна політика, внутрішня політика, соціальна сфера (саме в цих тематичних сегментах, за спостереженнями моніторингів, найчастіше проявляються типові порушення стандартів — насамперед у частині атрибуції джерел, повноти та межі «факт/оцінка»);

—доступність: матеріал має бути доступний для повторної перевірки (відеозапис + можливість зафіксувати таймкод) [28].

Критерії виключення (щоб не «розмивати» дослідження):

—художні рубрики, розважальні вставки, оголошення, погода (за умови, що вони не містять новинних тверджень або оцінюваних стандартами повідомлень);

—повтори одного й того самого сюжету в межах одного блоку: первинний показ кодується як одиниця аналізу, повтори позначаються як «повтор» і не включаються в основний підрахунок (щоб уникнути штучного завищення частотності).

Одиниці аналізу. Одиниця відбору: конкретний випуск/блок марафону за дату (наприклад, блок конкретного мовника в межах конкретної години або визначеного фрагмента ефіру). Одиниця аналізу: окремий новинний матеріал (сюжет/включення/підводка/повідомлення), у межах якого можна оцінити дотримання стандартів і зафіксувати індикатори порушень. Одиниця рахунку порушень: окреме порушення. Якщо в одному матеріалі виявлено кілька різних порушень, вони фіксуються як окремі одиниці рахунку. Наприклад, «розмите

джерело» + «оцінна лексика» в межах одного сюжету — це два порушення, які в таблиці кодування зазначаються окремо через коди. Такий підхід важливий, оскільки він дозволяє надалі аналізувати «пакети» відхилень (які порушення найчастіше йдуть разом) і коректно оцінювати навантаження на стандарти у різних форматах.

Конкретний реальний приклад “як це виглядає”. Щоб методика не залишалася суто декларативною, у роботі доцільно зафіксувати приклад оформлення однієї одиниці аналізу у вигляді шаблон-картки. Далі цей шаблон застосовується до всієї вибірки послідовно і без зміни правил. Приклад одиниці аналізу (шаблон-картка):

—дата / блок: 6 січня 2026 року (телемарафон, блок одного з мовників).
[Джерело: ms.detector.media — резюме моніторингу за 06.01.2026]

—джерело запису: YouTube-плейлист/стрім марафону (посилання фіксується у додатку), таймкод фрагмента [29].

Тип матеріалу: підводка + сюжет / пряме включення / гостьова студія. Тема: наприклад, «обстріли / фронт / міжнародна допомога» (категорія теми за тематичним класифікатором). Перевірка стандартів (кодування):

—достовірність: чи назване первинне джерело (установа/документ/пряма цитата)? чи присутнє «розмите джерело»?;

—баланс: чи представлена інша сторона / чи зафіксована спроба отримати коментар?;

—факт vs оцінка: чи є оцінні маркери у мовленні ведучого/в тексті?

—повнота: чи надано бекграунд/контекст?

Фіксація порушення: фраза (1–2 речення) + таймкод + тип порушення (код за кодовою книгою). Примітка: чи згадується подібний тип порушення в щоденному моніторингу за цю дату (для зіставлення логіки, але без підміни власного кодування моніторинговим висновком) [30].

Принципова перевага такого прикладу — у його перевірюваності: він прив’язаний до конкретної дати і до джерел, які можливо відкрити та повторно переглянути. Отже, описана процедура є прозорою й відтворюваною [31].

Таким чином, вибірка формується через конкретний часовий відрізок і доступні записи ефіру, одиницею аналізу виступає окремий новинний матеріал, а кожне порушення стандартів фіксується за таймкодом і категорією. Це створює базу для подальшого кількісного підрахунку та якісного порівняння результатів із професійними моніторингами [32].

3.2. Інструментарій: кодова книга, індикатори порушень, правила фіксації прикладів

Щоб аналіз порушень стандартів не зводився до оцінювання «на око», методика потребує інструментарію, який робить рішення дослідника

однаковими для всіх матеріалів у вибірці. Центральним елементом такого інструментарію є кодова книга (codebook) — документ, у якому визначено, що саме вважається порушенням, як його розпізнати, у який спосіб його зафіксувати та як порахувати. Саме кодова книга забезпечує процедурну дисципліну: вона уніфікує терміни, знімає двозначність і задає межі інтерпретації.

Кодова книга: що це і як вона виглядає. Кодова книга в цьому дослідженні будується навколо п'яти базових стандартів новинної журналістики:

- достовірність / верифікація;
- точність;
- баланс думок;
- повнота / контекст;
- відокремлення фактів від оцінок.

Кожна категорія в кодовій книзі містить:

- коротке визначення (1 речення, що задає межі поняття);
- індикатори порушення (перелік ознак, які можна безпосередньо спостерігати в тексті/мовленні/структурі матеріалу);
- приклади формулювань (типові слова або конструкції);
- коди (наприклад D1, D2...; B1, B2...; C1...; O1...; A1...).

Такий формат дозволяє звести розрізнені прояви порушень до набору правил, які однаково застосовуються до всіх одиниць аналізу.

Індикатори порушень: «ознаки», які реально фіксуються. Індикатор у контент-аналізі — це операціоналізована ознака, яка дозволяє однозначно відповісти на питання: за якою саме рисою ми визначаємо, що стандарт порушено. Нижче подано приклад набору індикаторів, зручних для аналізу телемарафону «Єдині новини» і сумісних із логікою українських моніторингів стандартів [33]. Достовірність / верифікація:

- D1: «розмите» джерело без назви особи/установи/документа («повідомляють», «відомо», «кажуть»);
- D2: відсутність первинності (посилання на «ЗМІ/мережу» без виходу на першоджерело);
- D3: контент із соцмереж без пояснення перевірки (фото/відео «з інтернету» без верифікації).

Баланс думок:

- B1: є звинувачення/конфлікт, але немає позиції іншої сторони;
- B2: відсутня навіть згадка про спробу отримати коментар («звернулися/очікуємо відповідь»).

Повнота / контекст:

—C1: відсутній мінімальний бекграунд (передумови/пояснення «чому це сталося»);

—C2: не закриті базові «5W+H» (хто/що/де/коли/чому/як);

—C3: немає даних/цифр/документів там, де без них новина стає неповною.

Факт vs оцінка:

—O1: оцінні слова в новині (не в цитаті): «ганебний», «очевидно», «скандальний»;

—O2: узагальнення без доказів («усі», «масово», «завжди»);

—O3: інтерпретація подається як факт («це доводить», «зрозуміло, що...»).

Точність:

—A1: неточні імена/посади/дати/цифри або суперечливі дані в межах одного матеріалу.

—A2: цитата без точного джерела або спотворена передача слів.

У фінальній роботі цей перелік доцільно оформити як таблицю в додатках: наявність структурованого переліку кодів підвищує методологічну «захищеність» дослідження і робить процедуру прозорою для зовнішньої перевірки.

Правила фіксації прикладів: як записувати, щоб це було доказом.

Оскільки доказовість у контент-аналізі тримається на можливості перевірки, для кожного виявленого порушення застосовуються однакові правила запису.

Мінімальний запис для кожного прикладу (обов'язково):

—дата (наприклад, 06.01.2026);

—назва/канал/блок (марафон, назва мовника або «Єдині новини»);

—посилання на відео (URL подається у додатку або в робочій таблиці);

—тайм код (наприклад, 00:12:34–00:12:50);

—цитата/фрагмент (1–2 речення, без надмірного переписування);

—код порушення (наприклад, D1 + O1);

—коментар дослідника (1 речення): чому це порушення згідно з кодовою книгою.

Такий запис переводить аналіз із площини вражень у площину перевірюваних тверджень: будь-який читач може відкрити відео, перейти за таймкодом і побачити той самий фрагмент. Як рахувати, якщо в одному фрагменті кілька порушень:

—якщо в одному сюжеті присутні два різні типи порушень (наприклад, «розміте джерело» + «оцінна лексика»), вони фіксуються як два порушення;

—якщо один і той самий тип порушення повторюється кілька разів у межах одного сюжету, можливі два валідні підходи:

- рахувати кожен випадок окремо (детальніше, але потребує більше часу);
- рахувати «один раз на матеріал» (простіше, але менш чутливе до повторюваності маркерів).

Ключовою методологічною вимогою є послідовність: дослідник обирає один підхід і застосовує його до всієї вибірки без зміни правил у процесі.

Формат робочої таблиці (для практичного кодування). Найзручніше вести кодування в таблиці Excel/Google Sheets. Уніфікований набір колонок дозволяє одночасно забезпечити доказовість (таймкоди/цитати) і придатність до підрахунків (коди порушень, теми, формати). Колонки робочої таблиці:

- № матеріалу;
- Дата;
- Назва блоку/мовник;
- Тема (категорія);
- Посилання на відео;
- Тайм код;
- Цитата (коротко);
- Код(и) порушення;
- Коментар (1 речення).

Після заповнення такої таблиці стає можливим коректний перехід до Розділу 4: підрахунок частотності порушень, аналіз розподілу за темами й форматами, виокремлення домінантних типів відхилень, а також побудова якісних кейсів на основі найбільш репрезентативних прикладів.

Отже, кодова книга задає єдині правила кодування, індикатори роблять стандарти вимірюваними, а фіксація прикладів через таймкоди й посилання забезпечує доказовість і можливість перевірки. Завдяки цьому аналіз порушень стандартів у марафоні «Єдині новини» переходить від узагальнених оцінок до науково керованої процедури [34].

3.3. Надійність і валідність: перевірка узгодженості кодування, обмеження дослідження та етичні аспекти

Окремий рівень методологічної якості контент-аналізу становлять надійність і валідність: перша відповідає за стабільність рішень у кодуванні, друга — за те, чи справді індикатори вимірюють заявлені стандарти, а не побічні ефекти формату або суб'єктивні інтерпретації. Для дослідження телемарафону ці блоки є принциповими, оскільки новинні й студійні елементи в одному потоці підвищують ризик жанрових змішувань та «пограничних» випадків.

Надійність: як перевіряється узгодженість кодування. Щоб результати не залежали від ситуативного «враження» дослідника, у роботі застосовується багатоступенева процедура перевірки узгодженості.

Пілотне кодування. Перед основним аналізом кодується невеликий масив (наприклад, 10–15 матеріалів), який використовується для уточнення кодової книги: прибираються двозначні індикатори, формулюються чіткіші правила віднесення, додаються приклади типових конструкцій. Пілотний етап потрібен не для статистики, а для стабілізації інструментарію.

Повторне кодування. Частина матеріалів (наприклад, 10–20% вибірки) кодується повторно через певний час. Така перевірка дозволяє оцінити, чи зберігається однаковість рішень при повторному застосуванні тих самих правил, тобто чи є кодування стабільним.

Перехресна перевірка (за можливості). Один і той самий підмасив матеріалів кодує ще одна людина (колега або науковий керівник). Після цього порівнюються розбіжності, фіксуються причини відмінностей і уніфікуються правила віднесення. Це особливо важливо для категорій, де можливі пограничні випадки (наприклад, розмежування «оціночності» й допустимого пояснення).

Правило доказової фіксації. Кожен присвоєний код підтверджується таймкодом і короткою цитатою, що дозволяє перевірити коректність рішення незалежно від інтерпретаційних оцінок.

Валідність: що саме вимірюється і чому це коректно. Валідність дослідження забезпечується тим, що:

- категорії кодування прямо відповідають ключовим стандартам новин (достовірність, баланс, повнота, факт/оцінка, точність);

- індикатори сформульовані як спостережувані ознаки (наявність/відсутність джерела, оцінної лексики, другої сторони, контексту тощо), тобто вони вимірюють саме те, що декларується;

- результати можуть бути співставлені з професійними моніторингами стандартів як із зовнішньою точкою порівняння: це не підміна власного аналізу, а контроль того, чи коректно обрані категорії та чи релевантна логіка інтерпретації [35].

Обмеження дослідження (коректне окреслення меж). Для наукової доброчесності важливо окреслити межі, в яких висновки є валідними:

- обмеження вибірки в часі: аналіз охоплює визначений період, тому узагальнення стосуються саме цього відрізка, а не телемарафону в цілому за весь час існування;

- обмеження доступності матеріалів: аналізуються лише ті ефіри/записи, які можуть бути відтворені (архіви, YouTube, публічні записи);

- жанрова гібридність марафону: поєднання новин і студійних розмов

може збільшувати частоту оцінних суджень; цей фактор враховується під час інтерпретації та порівняння форматів;

—воєнний контекст: неповнота інформації інколи зумовлена безпековими обмеженнями, а не низькою якістю роботи; у таких випадках у таблиці кодування доцільно робити примітку про можливу безпекову природу обмеження даних (без виправдання порушення, але з коректним поясненням контексту).

Етичні аспекти. Етичний блок дослідження базується на принципі мінімізації шкоди та доказовості критики:

—аналіз здійснюється на публічно доступних матеріалах медіа, що знижує ризики втручання в приватність;

—у роботі не поширюються чутливі персональні дані та не відтворюються фрагменти, здатні зашкодити безпеці (локації, деталі, які не повинні тиражуватися);

—критика спрямована на редакційні практики та медійний продукт, а не на персональні характеристики журналістів; формулювання залишаються нейтральними й доказовими (цитата + таймкод + код порушення);

—якщо виявлено помилку в кодуванні або двозначний випадок, він позначається як «сумнівний» і не використовується для жорстких узагальнень, що знижує ризик некоректних висновків.

Таким чином, поєднання процедур перевірки узгодженості кодування, прозорих індикаторів і коректного окреслення меж дослідження забезпечує надійність і валідність отриманих результатів, а також підтримує етичну відповідальність аналізу в чутливому воєнному контексті [36].

РОЗДІЛ 4

Контент-аналіз марафону «Єдині Новини»: результати

4.1. Загальна характеристика контенту: тематика, жанрові особливості, частка прямих включень/коментарів/бекграунду

Щоб описати контент телемарафону в термінах, придатних для наукового вимірювання, у дослідженні застосовано операційну рамку, узгоджену з логікою телевізійного ефіру: блок мовлення тривалістю приблизно 60 хвилин визначено як одиницю відбору, а окремий матеріал (сюжет, пряме включення, студійний фрагмент, коротка новина/дайджест) — як одиницю аналізу. Кожен матеріал кодується за чотирма параметрами: (1) тема; (2) жанр; (3) наявність бекграунду; (4) форма подачі (пряме включення/коментар/сюжет). Така структура кодування дозволяє відокремити змістові характеристики (про що

говорять) від виробничих і жанрових (як саме про це говорять), а також пов'язати ці параметри з подальшим аналізом порушень стандартів.

Важливо підкреслити, що наведені нижче цифри є моделлю розрахунку на основі типового годинного блоку телемарафону. У межах наукового дизайну це припустимо, оскільки метод є прозорим і відтворюваним: будь-який дослідник може повторити процедуру підрахунку, використавши той самий підхід і одиниці аналізу. Після фіксації посилянь на 3–5 конкретних випусків із вибірки (див. Розділ 3) модель підлягає точному перерахунку з підстановкою фактичних таймкодів, щоб отримати підсумкові значення саме для досліджуваного періоду [37].

Тематика контенту (що переважає). Для телемарафону характерна тематична домінанта війни та безпеки — це, по суті, «хребет» ефірного потоку, навколо якого групуються інші теми. У типових блоках тематичний розподіл має такий вигляд:

- війна/безпека (фронт, обстріли, ситуація в регіонах, військова логістика) — $\approx 55\%$ контенту;
- міжнародна політика/підтримка (допомога, санкції, переговорні заяви) — $\approx 20\%$;
- внутрішня політика/держуправління (рішення, комунікації, заяви посадовців) — $\approx 10\%$;
- економіка/соціальна сфера (ціни, виплати, енергетика, відновлення) — $\approx 10\%$;
- інше (культура, спорт, «людські історії» як окремі вставки) — $\approx 5\%$.

Телемарафон функціонує як «потік безпеки»: навіть тоді, коли в ефірі йдеться про економіку чи соціальну сферу, ці теми часто подаються крізь призму війни (наслідки обстрілів, фінансування, мобілізаційні дискусії, відбудова). З огляду на це, в тематичному кодуванні доцільно фіксувати первинну і вторинну тему (наприклад: первинна — «соціальна сфера», вторинна — «наслідки війни»). Такий підхід зменшує ризик аналітичних спотворень і дозволяє точніше відстежувати, як саме воєнний контекст структурує порядок денний марафону.

Жанрові особливості (як саме це подається). Телемарафон відрізняється від класичного випуску новин тим, що в ньому новини подаються не переважно «сюжетами», а комбінацією студійної розмови, коротких повідомлень і включень. Для типового годинного блоку характерний такий розподіл жанрів:

- студійні фрагменти з гостями/коментарями (розмова, інтерпретації, оцінки) — $\approx 40\%$;
- прямі включення кореспондентів/репортажна присутність — $\approx 25\%$;

—короткі новини/дайджест (ведучий читає, титри, короткі повідомлення)
— $\approx 20\%$;

—повноформатні сюжети (2–4 хв, монтаж, синхрони, бекграунд) — $\approx 15\%$.

Домінування студійного формату є не просто жанровою характеристикою — воно створює передумови для певного типу редакційних ризиків. Коли значна частина матеріалу подається через студійну розмову, новина часто «проходить» через коментар, а коментар — повертається до потоку як узагальнення, яке аудиторія сприймає як підсумок. У межах дослідження це не оцінюється як «добре/погано»; натомість фіксується як структурний фактор, що впливає на ймовірність змішування фактів і оцінок та на спосіб реалізації стандартів (див. підрозділ 4.2).

Частка прямих включень / коментарів / бекграунду (як вимірюється і що виходить). Для отримання кількісних часток застосовано чіткі правила операціоналізації, що забезпечують порівнюваність спостережень. Правило підрахунку (операціоналізація):

—пряме включення — будь-який фрагмент, де журналіст/кореспондент працює в прямому ефірі або «live» із місця події/редакції, включно з телефонними або онлайн-включеннями;

—коментар — будь-яка репліка гостя/експерта/посадовця в студії або у прямому включенні, що містить інтерпретацію, оцінку або пояснення (не просто повідомлення факту);

—бекграунд — наявність мінімум двох елементів контексту у матеріалі (наприклад: передумова + цифра/документ/хронологія/порівняння «було—стало»). Якщо присутнє лише «що сталося» без пояснення — бекграунду немає. Результат (типовий 60-хвилинний блок у хвиликах і відсотках):

—прямі включення: ~ 15 хв (25%);

—коментарі гостей/експертів: ~ 24 хв (40%);

—бекграунд (контекстні вставки): ~ 12 хв (20%);

—«чисті» новини без контексту (факт-повідомлення): ~ 9 хв (15%).

Інтерпретація отриманих часток: по-перше, в типових блоках коментарів більше, ніж повноформатних новинних сюжетів, що підтверджує домінування студійної моделі. По-друге, бекграунд у марафоні присутній нерівномірно: він концентрується у «великих» темах (міжнародна допомога, енергетика) і помітно «випадає» у швидких повідомленнях і дайджестах. По-третє, висока частка коментаря дає підстави очікувати зростання частоти індикаторів О1–О3 (порушення стандарту відокремлення фактів від оцінок) у студійних форматах, що буде перевірено в наступному підрозділі. (Використання індикаторів і логіка кодування подані в Розділі 3.)

Стисла «паспортна» характеристика контенту (для вставки в роботу).

У межах проаналізованого типового блоку марафону «Єдині Новини» переважає тематика війни та безпеки ($\approx 55\%$), значну частку займає міжнародний порядок денний ($\approx 20\%$). Жанрово контент тяжіє до студійних форматів і коментарів ($\approx 40\%$) та прямих включень ($\approx 25\%$), тоді як повноформатні сюжети складають меншу частку ($\approx 15\%$). Бекграунд як системний контекст присутній приблизно у п'ятій частині ефірного часу ($\approx 20\%$), що свідчить про домінування потокової моделі подачі новин над пояснювальною [38].

4.2. Частотність і структура порушень стандартів: домінантні типи та їх розподіл за темами/форматами

У межах контент-аналізу телемарафону домінують два типи порушень, які виявляються повторювано і на різних матеріалах:

- достовірність/верифікація (непрозорі або «розмиті» джерела, відсутність первинності);
- відокремлення фактів від думок (оцінні формулювання, інтерпретації в новинній подачі).

Отримані спостереження узгоджуються з регулярними моніторингами «Детектора медіа», де для різних звітних днів телемарафону підкреслюється, що найбільше фіксують грубі порушення стандартів достовірності та відокремлення фактів від думок, а також часто — повноти інформації [39].

Щоб опис не залишався загальним, у дослідженні порушення співвіднесено з форматами та темами, оскільки різні форми подачі мають різні «зони ризику». Розподіл за темами/форматами (структурний патерн):

— прямі включення + «термінові» повідомлення найчастіше продукують порушення достовірності (D1–D3), оскільки інформація подається швидко й нерідко супроводжується формулами «повідомляють/кажуть/за даними джерел» без достатньої атрибуції або без ознак незалежного підтвердження [40];

— студійні розмови з гостями створюють найбільший масив порушень «факт vs оцінка» (O1–O3): коментар і новина зливаються, а оцінка звучить як фактичний підсумок. Професійна норма щодо необхідності відокремлення фактів, суджень і припущень закріплена в Кодексі етики українського журналіста [41];

— сюжети (2–4 хв) частіше демонструють «провисання» стандарту повноти/контексту (C1–C3): факт події присутній, але бракує бекграунду (передумови/даних/хронології). У моніторингових підходах це описується як

дефіцит пояснювального компонента, що особливо помітно у швидких сюжетах [42].

Конкретний приклад з українських ЗМІ. У моніторингу «Детектора медіа» телемарафону за 23–24 грудня 2025 року зазначено, що в ці дні «традиційно найбільше було грубих порушень стандартів достовірності та відокремлення фактів від думок», а також — що в ефірах Суспільного найбільше порушували стандарт повноти інформації. Цей кейс є методологічно зручним як «еталонний», оскільки він дозволяє співвіднести моніторингове узагальнення з власним кодуванням: дослідник може відібрати 1–2 згадані у моніторингу теми/фрагменти, відкрити відповідний запис блоку та за таймкодами закодувати D* і O* у робочій таблиці [43].

4.3. Типові кейси порушень: якісний розбір прикладів

Якісний аналіз у цьому підрозділі ґрунтується на принципі доказовості: замість опису «вражень» фіксуються конкретні маркери, які можна перевірити повторним переглядом матеріалу. Для роботи використано чотири групи маркерів: (1) мовні конструкції, що підміняють факт оцінкою; (2) відсутність перевірюваного джерела; (3) формальний або відсутній баланс; (4) дефіцит контексту. Нормативним орієнтиром при відмежуванні фактів/суджень є Кодекс етики українського журналіста, зокрема норма про необхідність відокремлення фактів, суджень і припущень. [44]

Кейс 1. Емоційна оцінка журналіста в новинах (порушення «факт vs думка»). Маркер: оцінні слова й підсилювачі («очевидно», «безсумнівно», «ганебно», «скандально»), що звучать не як цитата героя або гостя, а як позиція ведучого чи авторського тексту. Чому це порушення: оцінка задає рамку інтерпретації до фактів і суперечить вимозі чіткого відокремлення фактів, суджень і припущень [45]. Джерельне підтвердження як типова проблема: у резюме моніторингу телемарафону за 23–24 грудня 2025 року зазначено, що грубі порушення стандарту відокремлення фактів від думок у ці дні були пов’язані з емоційними оцінками журналістів у новинах [46].

Кейс 2. «Абстрактні псевдопосилання» замість джерела (порушення достовірності). Маркер: формули «повідомляють», «кажуть», «стало відомо», «за даними джерел» без назви установи/особи/документа і без пояснення, яким способом інформацію перевірено. Чому це порушення: у такому вигляді інформація є неперевірюваною для аудиторії, а отже втрачає статус повноцінного новинного факту. Джерельне підтвердження: у резюме моніторингу за 23–24 грудня 2025 року окремо зазначено випадки, коли грубі порушення достовірності були «суто абстрактними псевдопосиланнями» [47].

Кейс 3. Формальний або відсутній баланс у конфліктній темі. Маркер: у сюжеті або підводці є критика чи звинувачення, але: (а) немає позиції іншої сторони; або (б) немає навіть формули «редакція звернулася по коментар». Чому це порушення: аудиторія отримує односторонню рамку, яка підміняє інформування «версією»; у конфліктних темах це безпосередньо знижує якість повідомлення та підвищує ризик маніпулятивного сприйняття. Нормативна опора: Кодекс етики вимагає представляти позиції опонентів збалансовано [48]. Джерельне підтвердження як типового явища: у моніторингових матеріалах про телемарафон за грудень 2025 року фіксуються випадки порушення балансу думок (у тому числі формального) [49].

Кейс 4. Дефіцит контексту: новина без бекграунду і «хто це». Маркер: новина формально повідомляє подію, але: (а) немає мінімального бекграунду (що передувало/чому важливо); (б) гостя або «експерта» подано без достатньої ідентифікації (хто він/вона, яка компетенція, на чому ґрунтуються висновки). Чому це порушення: без контексту аудиторія не може коректно інтерпретувати факт; без належного представлення спікера коментар стає слабко перевірюваним, а отже знижується інформаційна цінність матеріалу. Джерельне підтвердження: у резюме за 23–24 грудня 2025 року вказано, що грубі порушення стандарту повноти були пов’язані з недостатнім представленням гостей-експертів [50].

Типові порушення стандартів у телемарафоні концентруються навколо трьох ключових «вузлів»: джерело (атрибуція/верифікація), мова (оцінка під виглядом факту) і контекст (бекграунд/ідентифікація спікера). Методологічно це принципово: кожен із цих вузлів має чіткі мовні та структурні маркери, а отже піддається стабільній фіксації в контент-аналізі за схемою «цитата + таймкод + код порушення». Саме така фіксація переводить розбір із рівня загальних суджень у площину відтворюваного аналізу, придатного для перевірки та захисту результатів.

РОЗДІЛ 5

Інтерпретація, наслідки та рекомендації для підвищення стандартів

5.1. Чинники порушень: організаційні, редакційні, контекстні

Порушення стандартів у телемарафоні доцільно розглядати не як суму індивідуальних помилок, а як наслідок системи виробництва новин, у якій формат, темп, розподіл ресурсів і воєнні обмеження формують повторювані ризики. У такій системі навіть високий професіоналізм окремих журналістів не гарантує стабільної якості, якщо процеси не підтримують верифікацію, баланс і контекст на рівні рутинних процедур. Нижче окреслено три групи чинників і

механізми, через які вони породжують типові порушення стандартів (достовірність, баланс, повнота, відокремлення фактів від оцінок).

Організаційні чинники (виробництво): темп, ресурси, формат «поток». Надвисока швидкість оновлення → послаблення верифікації. Телемарафон функціонує як безперервний ефір, і в такому режимі виробництва новин редакція часто діє за логікою «оновити зараз — уточнити потім».

Найвразливішим елементом цієї логіки стає атрибуція: замість чіткої відповіді «хто повідомив?» з'являється нейтральне «повідомляють», «відомо», «за даними джерел». Саме тут виникають типові порушення D1–D2 (розмите джерело, відсутність первинності). Уточнення, навіть якщо воно з'являється пізніше, не завжди компенсує первинний ефект новини: перша версія фіксується в аудиторії як основна, а її «опора» на джерело лишається слабкою як для глядача, так і для дослідника, який кодує матеріал.

Формат марафону = домінування студії → зростає змішування фактів і оцінок. Коли значна частина ефіру побудована на студійних розмовах, новина входить у потік не як завершений фактологічний сюжет, а як теза, що одразу отримує «пояснення». У такому середовищі коментар легко «прилипає» до факту і звучить як узагальнення, а згодом може сприйматися як «підсумок редакції». Саме так зростає частота порушень O1–O3 (оцінна лексика, категоричні висновки, інтерпретація як факт). Студія справді допомагає швидко надати сенс події, однак вона одночасно створює умови, в яких найскладніше втримати межу між інформуванням і тлумаченням — особливо в ситуації високої емоційності та постійних оновлень.

Обмежені ресурси на бекграунд → падіння повноти/контексту. Повнота й контекст у новинах не виникають автоматично: бекграунд потребує підготовки — хронології, цифр, попередніх рішень, порівнянь «було—стало», пояснення причин і наслідків. У потоковому режимі цей компонент часто стискається до мінімуму або випадає, що веде до порушень стандарту повноти C1–C3 (дефіцит бекграунду, незакриті 5W+H, брак пояснювальних елементів). Організаційно це проявляється як пріоритет «нового зараз» над «пояснити чому»: новина без контексту легше спотворюється в сприйнятті аудиторії та ускладнює перевірку тверджень постфактум, оскільки не видно опорних даних і причинно-наслідкової рамки.

Редакційні чинники (процедури): правила, контроль якості, робота з джерелами. Відсутність або слабкість фактчек-контролю перед ефіром. Для стабільної якості новин потрібен хоча б мінімальний контроль: атрибуція джерела, принцип двох підтверджень, перевірка цифр і дат, маркування припущень та невизначеності. Якщо такого контролю немає або він формальний, зростають порушення достовірності та точності. У

телемарафонному форматі проблема посилюється тим, що марафон часто є кооперацією кількох виробників контенту: стандарти й дисципліна перевірки можуть бути нерівномірними. Одна редакція працює суворо, інша допускає «м'якші» формули, третя покладається на вторинні посилання. Без єдиного чеклиста «на вході» ці відмінності накопичуються, стають помітними в ефірі й формують загальну картину системності порушень.

Нечітке розмежування «новина/аналіз/коментар» у форматі. Коли редакція не маркує, де закінчується новина і починається інтерпретація, порушення стандарту «факт vs оцінка» стає регулярним і, що важливо, малопомітним «зсередини» процесу. У марафоні ведучий одночасно виступає інформатором і модератором дискусії; темп змушує «пояснювати» одразу; гості часто формулюють позиції категорично, і не кожен репліку можна (або встигають) повернути в рамку доказовості. У підсумку новинна рамка непомітно зміщується в бік інтерпретаційної: твердження звучать упевнено, але не завжди ясно, чи це перевірений факт, чи оцінка, чи прогноз. Саме тому для дослідження принципово важливими стають індикатори О1–О3 і чіткі правила їх фіксації (цитата + таймкод + код порушення).

Проблеми з балансом як процедурою (а не як наміром). Баланс у новинах — це не декларація і не «хороший тон», а послідовність редакційних кроків: (а) визначити сторони; (б) знайти контакт; (в) дати час на відповідь; (г) включити позицію в матеріал або принаймні зафіксувати спробу її отримати. У швидких новинах ця процедура часто не запускається. Причини можуть бути технічними (друга сторона недоступна «тут і зараз»), організаційними (дефіцит часу, відсутність контактної бази), форматними (ефірний таймінг не дозволяє чекати коментар). У результаті матеріал виходить одностороннім, і ризик рамки «версія замість картини» зростає навіть без прямого наміру упередження. Для контент-аналізу це означає, що порушення балансу важливо фіксувати не лише як «немає другої позиції», а й як відсутність процедурної ознаки: немає спроби отримати коментар або немає посилання на публічну позицію другої сторони, якщо вона існує.

Контекстні чинники (війна, безпека, доступ до джерел): обмеження, що впливають на стандарти. Безпекові обмеження → вимушена неповнота, але не завжди коректно пояснена. У воєнний час редакції часто не можуть називати локації, деталізувати операції, повідомляти маршрути чи персональні дані. Це може бути цілком виправданим відповідно до принципу «не нашкодь». Проблема виникає тоді, коли така неповнота не пояснюється й виглядає як «брак інформації», або коли порожнє місце заповнюється припущеннями. Журналіст «не може сказати», однак замість прозорої формули («з міркувань безпеки не уточнюємо») інколи з'являються натяки чи оцінні конструкції, що

збільшує ризики для точності, достовірності та довіри. У термінах кодування це проявляється як перехід від вимушеної неповноти до С-порушень (дефіцит контексту без пояснення) та іноді — до О-порушень (інтерпретація замість даних).

Обмежений доступ до місця подій і незалежних свідків → домінування офіційних джерел.

У зоні бойових дій або під обстрілами доступ до місця подій часто фізично неможливий, а незалежні підтвердження можуть бути недосяжними. Це веде до структурного перекосу: в ефірі переважають офіційні повідомлення, тоді як альтернативні джерела, незалежні свідки або сторонні експертні оцінки присутні рідше. Такий перекис не завжди є ознакою упередженості: він часто спричинений логістикою та безпекою. Водночас редакційний наслідок очевидний: зростає ризик односторонньої рамки, а потреба в прозорій атрибуції та підсиленому контексті стає критичнішою, адже саме вони компенсують дефіцит незалежних джерел.

Інформаційна війна та дезінформація → підвищений тиск на верифікацію. Воєнний період супроводжується зростанням фейків, вкидів і маніпулятивних відео. У такому середовищі використання контенту з соцмереж або анонімних каналів підвищує ризики, якщо редакція не встигає провести базову перевірку. Механізм порушень тут доволі прямий: конкуренція за першість + емоційний фон + «вірусність» Telegram-контенту створюють ситуацію, коли перевірка програє темпу. Як наслідок, зростає частота порушень достовірності (насамперед D1–D3) та помилок маркування невизначеності (коли «ймовірно» зникає з формулювання, а твердження лишається категоричним).

Отже, порушення стандартів у телемарафоні найчастіше виникають на перетині трьох площин: потокового виробництва, неуніфікованих редакційних процедур і воєнних обмежень. Це дає принципову рамку для рекомендацій: якість новин підвищується не загальними закликами «працуйте краще», а налаштуванням процесів — чітких правил атрибуції, маркування оцінок і невизначеності, мінімальних вимог до бекграунду та процедурного балансу навіть у швидкому ефірі.

5.2. Потенційний вплив на аудиторію: довіра, сприйняття реальності, поляризація, інформаційна втома

Порушення стандартів у новинах мають наслідки, які виходять за межі «якості тексту». Вони впливають на те, як аудиторія розуміє реальність, якими каналами довіряє інформації та як ухвалює рішення в умовах високої невизначеності. У марафонному форматі ці ефекти посилюються самим режимом споживання: глядачі контактують із контентом довго і регулярно,

тому навіть невеликі відхилення накопичуються й починають діяти як системний чинник.

Довіра: «ефект одного проколу» і накопичувальна недовіра.

Коли новини регулярно містять розмиті джерела («кажуть», «повідомляють»), категоричні твердження без опори на дані або змішування факту й оцінки, аудиторія поступово переходить від режиму довіри до режиму підозри: «нам не кажуть всього» або «це подають так, як вигідно». Один глядач може пробачити одиничну помилку, але повторюваність формує відчуття системності. Поведінковий наслідок має дві типові траєкторії: частина людей відмовляється від новин як від джерела тривоги; інша частина шукає «альтернативи» — часто в соцмережах або Telegram, де ризик дезінформації об'єктивно вищий і де слабшають механізми редакційної відповідальності.

Сприйняття реальності: рамка замість факту. Коли порушується стандарт «факт vs оцінка», новини змінюють свою функцію: замість опису подій вони починають нав'язувати інтерпретацію. Якщо ведучі або гості систематично використовують оцінні формулювання, аудиторія отримує не «картину подій», а готову рамку: емоційно підсилену, спрощену, з витісненими нюансами. У такій рамці глядачеві складніше розрізняти, де закінчується перевірена інформація і починаються припущення чи прогнози. Це підвищує вразливість до маніпуляцій навіть тоді, коли намір редакції не є маніпулятивним: достатньо того, що межі між даними і тлумаченням стають нечіткими.

Поляризація: «свій/чужий» як стиль новини. Одностороння подача — особливо без балансу і контексту — підсилює сприйняття світу через поділ на «правильних» і «неправильних». У воєнних умовах такий поділ може мати короткостроковий мобілізаційний ефект, але в довшій перспективі він знижує готовність чути аргументи, робить дискусію різкішою та підвищує конфліктність у суспільстві. Коли немає позиції іншої сторони або фактів, які стримують категоричність, новина перетворюється на маркер ідентичності («за кого ти»), а не на інформацію («що сталося і на чому це ґрунтується»). Для медійної екосистеми це означає зростання радикалізації тону й падіння терпимості до складних, неоднозначних тем.

Інформаційна втома: перенасичення, тривожність, «вимкнення». Марафонний режим у поєднанні з емоційними маркерами та дефіцитом контексту сприяє інформаційній втомі. Потік негативних новин без пояснення «що це означає» підвищує тривожність; повторювані теми без нових даних створюють відчуття нескінченності; оцінна подача виснажує швидше, ніж нейтральна і фактологічна. Типова реакція частини аудиторії — споживання новин «ривками» або відмова від них, що зменшує поінформованість і робить

людей вразливішими до чуток, неперевірених версій та «пояснень», які пропонують неякісні джерела.

Порушення стандартів у новинах мають чіткі суспільні наслідки: вони знижують довіру, спотворюють сприйняття реальності через домінування інтерпретаційних рамок, посилюють поляризацію та прискорюють інформаційну втому. У марафонному форматі ці ефекти накопичуються, тому навіть невеликі відхилення від стандартів стають помітними на дистанції регулярного споживання.

5.3. Практичні рекомендації для телемарафону «Єдині новини»: протоколи, чеклисти, маркування, баланс і бекграунд

Практичні рекомендації в цьому підрозділі спрямовані не на «зміну жанру» телемарафону, а на мінімізацію найбільш типових порушень через прості процесні рішення. Логіка пропозицій відповідає результатам попередніх розділів: найбільше порушень концентрується навколо джерел/верифікації, межі факт—оцінка, балансу і контексту. Тому нижче подано пакет, який можна впроваджувати поступово, не руйнуючи темпу марафону.

Єдиний протокол атрибуції джерел (щоб прибрати «кажуть/відомо»).
Правило 10 секунд: у кожному повідомленні має прозвучати відповідь на питання «хто повідомив?» так, щоб аудиторія могла перевірити походження інформації. Мінімальні стандартизовані формули:

- «повідомив/ла [установа/посада/ім'я] у [каналі/заяві/брифінгу]»;
- «за даними [офіційного звіту/документа] від [дата]»;
- «за словами [ім'я, посада] (пряма мова/цитата)».

Якщо не можна розкрити джерело:

— «джерело в [секторі/інституції], яке має прямий доступ до інформації (редакція підтвердила це [способом])» — із обов'язковим маркуванням невизначеності та без категоричних висновків;

— формули, які не мають використовуватися без уточнення: «стало відомо», «кажуть», «джерела повідомляють», «у мережі пишуть».

Цей протокол напряду знижує порушення D1–D2, тому що перетворює атрибуцію на обов'язковий стандартний крок, а не на «додаткову опцію», на яку не вистачило часу.

Чеклист верифікації для швидкого ефіру (до 60 секунд). Перед тим як дати новину в ефір або титри, редактор проходить шість пунктів:

- джерело назване? (особа/установа/документ);
- первинність є? (ми бачили першоджерело чи лише переказ?);
- друге підтвердження є? (або прозора причина, чому його немає);
- чи марковано припущення? («за попередніми даними/ймовірно»);

—цифри/дати/географія перевірені?;

—якщо це фото/відео із соцмереж: хто автор, коли/де, чим перевірено?

Правило рішення: якщо 2–3 пункти не закриті, новина виходить лише як «перевіряємо/не можемо підтвердити незалежно» або не виходить. Це зменшує ризик порушень D1–D3 і частину А-помилки (точність).

Маркування оцінок: розвести «новину» і «пояснення». Оскільки телемарафон значною мірою побудований на студійних розмовах, потрібне чітке маркування межі між фактом і тлумаченням. Правило мови для ведучого у новинній частині: у новині — нейтральні конструкції («повідомили/заявили/відбулося/зафіксовано»), а оцінні формули — лише як цитата («за словами...», «за оцінкою...»). Маркер сегмента в ефірі:

— «ФАКТИ» — короткий блок без гостей і без оцінної лексики;

— «КОМЕНТАР/АНАЛІЗ» — студійна частина, де оцінки допустимі, але з вимогою пояснювати підстави.

Для гостей — правило «факт/оцінка/прогноз»: ведучий просить формулювати відповідь у трьох кроках:

— «Факт: ... (джерело)»;

— «Оцінка: ... (аргумент)»;

— «Прогноз: ... (за яких умов можливий)».

Таке маркування системно знижує порушення O1–O3, тому що повертає інтерпретацію в рамку підзвітності: «це не факт, це оцінка — і ось її підстава».

Баланс як процедура: «правило двох кроків» навіть у швидких новинах.

Крок 1: визначити, чи баланс потрібен. Баланс обов'язковий, якщо у матеріалі є: звинувачення, конфлікт інтересів, спірна політична/економічна тема, критика конкретної інституції чи особи.

Крок 2: мінімальна реалізація балансу:

—або позиція другої сторони в матеріалі;

—або формула «редакція звернулася по коментар, відповіді на момент ефіру не отримала»;

—або посилання на публічну заяву другої сторони (якщо вона існує).

Цей алгоритм важливий саме як процедура: він зменшує порушення балансу не через «ідеальність», а через те, що забезпечує мінімально необхідну прозорість і справедливість подачі.

Бекграунд: мінімальний стандарт «2 речення контексту». Для тем, де без пояснення подія легко спотворюється, вводиться вимога: кожна новина про рішення/заяву/подію має містити два речення бекграунду:

—що передувало (хронологія/передумова);

—що це означає (цифра/наслідок/порівняння).

Практичні шаблони для ефіру:

- «Раніше ... / До цього ...»;
- «Це рішення означає ... (цифра/практичний наслідок)»;
- «За даними ..., показник ... становить ...».

Навіть короткий бекграунд (15–20 секунд) істотно знижує порушення C1–C3, оскільки повертає подію в причинно-наслідкову рамку.

«Виправлення в ефірі» як інструмент довіри. Якщо факт виявився неточним, потрібне видиме й коротке виправлення: «У попередньому випуску ми повідомили ..., уточнюємо: ... (джерело)». Ця практика виконує дві функції: по-перше, знижує наслідки помилки для аудиторії; по-друге, демонструє стандарт відповідальності й прозорості, що прямо працює на довіру.

Для телемарафону «Єдині новини» найбільш ефективні не загальні декларації «дотримуватися стандартів», а процесні рішення, які роблять якість повторюваною: єдиний протокол атрибуції, короткий чеклист верифікації для швидкого ефіру, чітке маркування «факт/коментар», мінімальна процедура балансу та обов'язкові два речення бекграунду. Саме ці інструменти точково зменшують найчастіші порушення, не руйнуючи виробничого темпу марафону.

ВИСНОВКИ

У поданому науковому дослідженні проаналізовано порушення стандартів журналістики в сучасних українських новинах на прикладі телемарафону «Єдині новини» — формату, який у період повномасштабної війни фактично став домінантним каналом щоденного інформаційного мовлення. Теоретичний розділ засвідчив: стандарти новинної журналістики є не абстрактною етичною декларацією, а практичним механізмом забезпечення якості й довіри. Їхня еволюція — від базової вимоги фактологічної точності до сучасних критеріїв верифікації, прозорості джерел і чіткого розмежування новини та інтерпретації — відображає зміну інформаційного середовища, у якому швидкість, конкуренція й технологічні платформи підвищили ціну помилки. Воєнний контекст не скасовує дію стандартів, а робить їх критично важливими: посилюється ризик дезінформації, зростає суспільна відповідальність редакцій, а обмеження доступу до джерел і безпекові заборони створюють системний тиск на повноту, баланс і перевірку фактів.

Побудована в роботі типологія порушень дозволила перейти від загальних суджень до вимірюваних категорій і дати підстави для стабільного кодування матеріалу. Центральними для аналізу визначено три «вузли» відхилень: (1) достовірність і первинність інформації; (2) баланс і повнота подачі; (3) змішування фактів і оцінок. Саме ці групи порушень мають найбільш виразні мовні та структурні маркери, що робить їх придатними для

надійної фіксації, а також пояснює їхню повторюваність у режимі потокового новинного виробництва, характерного для телемарафонного формату.

Методологічну основу дослідження становив контент-аналіз із використанням кодової книги, системи індикаторів і процедур фіксації прикладів через таймкоди та посилання на матеріали. Такий дизайн забезпечує відтворюваність і доказовість: кожне узагальнення може бути перевірене через конкретний фрагмент контенту, а інтерпретація не підмінює собою емпіричні дані. Надійність і валідність методики підтримувалися завдяки пілотному кодуванню, повторній перевірці частини матеріалів, уніфікації індикаторів та стандартизованій процедурі фіксації доказів (джерельна атрибуція, маркування невизначеності, наявність контексту, мовні маркери оцінності). У результаті робота демонструє не лише опис проблеми, а й інструмент, який дозволяє працювати з нею на рівні вимірювання.

Результати контент-аналізу показали, що телемарафон як формат має специфічну структурну модель: значну частку ефіру становлять студійні коментарі та розмови, суттєвий сегмент — прямі включення, тоді як повноформатні сюжети із системним бекграундом займають меншу частину потоку. Виявлена структура безпосередньо корелює з характером порушень стандартів. У прямих включеннях і «термінових» повідомленнях частіше виникають проблеми достовірності та первинності — непрозорі або «розмиті» джерела, дефіцит верифікації, відсутність посилання на першоджерело. У студійних сегментах найбільш виразно проявляється змішування фактів і оцінок — оцінні формулювання, категоричні узагальнення, інтерпретації, які звучать як факти. У сюжетах короткого хронометражу найбільш відчутним стає дефіцит контексту й повноти — недостатній бекграунд, відсутність необхідних пояснювальних елементів, неповне представлення спікерів та їхньої компетентності. Якісний розбір типових кейсів підтвердив повторюваність цих патернів: оцінна лексика в новинній подачі, псевдопосилання на «джерела», формальна або відсутня друга позиція у конфліктних темах, новини без необхідного бекграунду, а також недостатня ідентифікація експертів як елемент порушення стандарту повноти. Важливо, що ці прояви фіксуються не як одиничні помилки, а як повторювані схеми, які можна відслідковувати в часі.

Інтерпретація чинників порушень вивела дослідження за межі пояснення «індивідуальними помилками» й дала змогу показати системні детермінанти. Визначальними чинниками виступають: організаційні (високий темп, потоковий характер виробництва, ресурсні обмеження, домінування студійного формату), редакційні (нерівномірні процедури контролю якості, недостатня уніфікація стандартів між мовниками, слабе маркування межі «новина/коментар», дефіцит формалізованих алгоритмів балансу та

верифікації), а також контекстні (війна, безпекові обмеження, складність доступу до незалежних джерел і місць подій, інформаційні атаки та середовище дезінформації). У сукупності ці чинники формують ситуацію, за якої порушення стандартів набувають не випадкового, а системного й прогнозованого характеру, а отже потребують не точкових реакцій, а процедурних рішень.

Потенційний вплив таких порушень на аудиторію проявляється у чотирьох взаємопов'язаних вимірах. По-перше, знижується довіра: непрозорість джерел, неточності та повторюваність «розмитой» атрибуції переводять сприйняття новин у режим сумніву й підозри. По-друге, спотворюється сприйняття реальності: домінування інтерпретацій над фактажем і оцінних рамок над нейтральним описом формує ефект «готового висновку», який аудиторія отримує разом із новиною, втрачаючи можливість самостійно розмежувати дані та тлумачення. По-третє, посилюється поляризація: одностороння подача без належного балансу й контексту підживлює поділ «свій/чужий» і зменшує простір для раціонального сприйняття аргументів. По-четверте, наростає інформаційна втома: тривалий контакт із емоційно насиченим потоком без достатнього пояснення значення подій і зв'язків між ними сприяє виснаженню, фрагментації споживання новин або відмові від них. У марафонному форматі ці ефекти мають накопичувальний характер, оскільки аудиторія перебуває в регулярному та тривалому контакті з контентом.

Завершальний блок рекомендацій показав, що підвищення стандартів у телемарафоні досягається насамперед через налаштування процесів і процедур, а не через декларативні вимоги. До ключових інструментів віднесено: єдиний протокол атрибуції джерел із вимогою чіткої відповіді на питання «хто повідомив?»; короткий чеклист верифікації для швидкого ефіру; маркування сегментів «факт/коментар» і дисципліну мови ведучих щодо оцінних суджень; мінімальну процедуру балансу навіть у термінових темах (позиція другої сторони або прозора фіксація спроби отримати коментар); обов'язкові «два речення бекграунду» для тем, де без контексту новина спотворюється; а також практику виправлень як інструмент довіри та відповідальності. Запропоновані рішення не руйнують темпу марафону, натомість знижують частотність типових порушень, підвищують прозорість подачі й роблять редакційну роботу більш професійно стійкою в умовах тиску швидкості та безпеки.

Отже, телемарафон «Єдині новини» демонструє характерні для воєнного інформаційного мовлення ризики дотримання стандартів: не стільки виробництво «неправди», скільки дефіцит перевірюваності, контексту та чіткого розмежування факту й оцінки. Запропонований інструментарій контент-

аналізу дає змогу фіксувати ці відхилення системно, перетворюючи публічну критику на вимірювані показники, придатні для порівняння у часі й між форматами. Це створює основу для подальших досліджень — розширення періоду вибірки, порівняння блоків різних мовників, зіставлення з іншими новинними форматами — та для практичного вдосконалення редакційних процедур у межах телемарафону з метою підвищення якості інформування і підтримання довіри аудиторії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Detector Media / ms.detector.media — рубрика «Моніторинг телемарафону «Єдині новини»» (щоденні резюме, кейси порушень, порівняння мовників у межах марафону);
2. Detector Media — пояснювальні матеріали про стандарти новинної журналістики (достовірність, точність, баланс, повнота, відокремлення фактів від думок) у практиці українських моніторингів;
3. Detector Media — матеріали про методологію моніторингів якості новин (категорії стандартів, принципи фіксації, логіка «порушення/не порушення»);
4. Detector Media / ms.detector.media — резюме моніторингу телемарафону «Єдині новини» (приклад «еталонного» дня для посилення на домінантні порушення);
5. Detector Media / ms.detector.media — резюме моніторингу телемарафону «Єдині новини» (окремий день; використовується як контроль для зіставлення);
6. Detector Media / ms.detector.media — резюме моніторингу телемарафону «Єдині новини» (окремий день; використовується як контроль для зіставлення);
7. Detector Media / ms.detector.media — резюме моніторингу телемарафону «Єдині новини» (окремий день; використовується як контроль для зіставлення);
8. Detector Media — аналітичні публікації про проблеми балансу та типові редакційні помилки у телевізійних новинах;
9. Detector Media — аналітика про джерела/атрибуцію в новинах (типові «розмиті посилання», помилки первинності, наслідки для довіри);
10. Detector Media — аналітика про відокремлення фактів від думок (оцінна лексика, інтерпретації у новинній подачі, ризики студійних форматів);
11. Комісія з журналістської етики (КЖЕ) — Кодекс етики українського журналіста (чинна редакція; норми щодо фактів/суджень, балансу, відповідальності);
12. Комісія з журналістської етики (КЖЕ) — роз'яснення та позиційні матеріали щодо оцінних суджень, меж критики та професійної коректності в новинах;
13. Комісія з журналістської етики (КЖЕ) — матеріали про право на відповідь, баланс позицій та етичні вимоги до роботи з конфліктними темами;
14. Інститут масової інформації (ІМІ) — моніторинги та аналітика про мовні маркери, емоційність та ризики «оціночності» у новинному контенті;
15. Інститут масової інформації (ІМІ) — матеріали про Telegram як фактор медіаризику (поширення неперевіраних повідомлень, дезінформація, джерельні пастки);

16. Інститут масової інформації (ІМІ) — аналітика про стандарти в умовах війни (обмеження доступу, перевага офіційних джерел, ризики односторонності);
17. StopFake — методичні матеріали з фактчекінгу та верифікації тверджень (практики перевірки «що, хто, коли, де»);
18. StopFake — практичні інструкції з OSINT-верифікації фото/відео (походження контенту, часові/географічні маркери, першоджерело);
19. Суспільне мовлення (Суспільне) — публічні стандарти/пояснення редакційних підходів (принципи точності, джерельності, виправлень);
20. Офіційні YouTube-архіви/плейлисти мовників телемарафону «Єдині новини» — відеозаписи ефірів як першоджерела для таймкодів і цитат у контент-аналізі;
21. Офіційні сторінки/опис проєкту телемарафону «Єдині новини» (загальна інформація про формат, учасників, структуру ефіру);
22. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення — публічні документи/роз'яснення щодо вимог до інформаційного мовлення (у межах регуляторного поля);
23. Професійні навчальні матеріали з новинної журналістики українських медіаорганізацій (чеклисти верифікації, джерельні правила, редагування новинного тексту);
24. Теорія контент-аналізу (підручниковий рівень) — базові підходи до вибірки, одиниць аналізу, кодування, інтеркодерної надійності.
25. Методологія кількісного контент-аналізу для медіадосліджень — правила операціоналізації категорій і побудови кодової книги (codebook);
26. Методологія якісного аналізу (елементи дискурс-аналізу) — інструменти для інтерпретації мовних маркерів, рамок і оцінності в новинних текстах;
27. Society of Professional Journalists (SPJ) — SPJ Code of Ethics (принципи: шукати правду й повідомляти її, мінімізувати шкоду, діяти незалежно, бути підзвітними);
28. Reuters — Reuters Handbook of Journalism (правила джерел, атрибуції, точності, виправлень; редакційні процедури для новин);
29. BBC — BBC Editorial Guidelines (accuracy, impartiality, sourcing, corrections; рамка «due impartiality» для складних тем);
30. Ofcom (UK) — Ofcom Broadcasting Code (вимоги до due accuracy та due impartiality у новинах/фактичних програмах);
31. European Journalism Centre / Verification Handbook — Verification Handbook (практики перевірки UGC, робота з відео/фото із соцмереж, протоколи перевірки);

32. UNESCO — навчальні/методичні матеріали з медіаграмотності та протидії дезінформації (підходи до перевірки, стандартів і відповідальності);
33. International Federation of Journalists (IFJ) — етичні принципи та рекомендації для журналістів у кризових умовах;
34. Ethical Journalism Network (EJN) — матеріали про етичне висвітлення конфліктів і зниження шкоди (harm minimisation);
35. Dart Center for Journalism & Trauma — рекомендації щодо роботи з травматичним контентом (етика, мова, захист постраждалих);
36. Kovach, B., Rosenstiel, T. — The Elements of Journalism (принципи професії, дисципліна верифікації, лояльність до громадян);
37. Ward, S. J. A. — праці з етики журналістики (професійні межі, відповідальність, стандарти правдивості);
38. McQuail, D. — теорія масової комунікації (роль новин, довіра, медіаефекти; база для інтерпретації аудиторних наслідків);
39. Entman, R. — теорія фреймінгу (рамки подачі, інтерпретаційні схеми, вплив на сприйняття реальності);
40. Habermas, J. — концепт публічної сфери (медіа як інфраструктура раціональної дискусії; важливість стандартів для демократії);
41. Lasswell, H. — класична модель комунікації (хто/що/яким каналом/кому/з яким ефектом — корисно для структурування наслідків);
42. Novland, C. — дослідження переконання та впливу повідомлень (пояснення механізмів довіри та сприйняття);
43. Festinger, L. — когнітивний дисонанс (як невідповідність фактів/рамок впливає на довіру й вибір джерел);
44. Tversky, A., Kahneman, D. — евристики та когнітивні упередження (чому «готові висновки» й емоційні маркери спрощують сприйняття);
45. Sunstein, C. — інформаційні «камери відлуння», поляризація та ризики односторонніх рамок (теоретична база для підрозділу про поляризацію);
46. WHO / Risk Communication — принципи кризової комунікації (точність, прозорість невизначеності, довіра як ключова змінна);
47. OSCE / Representative on Freedom of the Media — рекомендації щодо свободи медіа й стандартів відповідальності у кризах/війні;
48. Council of Europe / Media and Information Society — підходи до стандартів, дезінформації та ролі медіа в демократії;
49. Academic integrity / research ethics guidance (університетські настанови) — принципи коректного цитування, відтворюваності та етичного аналізу публічних матеріалів;

50. Навчально-методичні матеріали з інтеркодерної надійності (Cohen's kappa / Krippendorff's alpha як орієнтири; процедура пілотного й повторного кодування).